

Opgave 2 Gelijkheidssprookje

tekst 3

Een echt gelijkheidsparadijs is Zweden nooit geweest

Zweden: het land van de
vergevoerde seksegelijkheid, van
gratis kinderopvang en eindelijk
ouderschapsverlof, van vaders achter
5 de kinderwagen, het land met een
uitgesproken ‘feministische regering’,
met gratis onderwijs en
gezondheidszorg voor iedereen, een
uitgebreid sociaal vangnet,
10 nauwelijks corruptie of nepotisme,
het land waar ieder dubbeltje een
kwartje kan worden. (...) Waar de
Fransen hun eigendunk hebben, de
Spanjaarden hun warmbloedigheid,
15 de Nederlanders hun zuinigheid en
de Duitsers hun punctualiteit, zo
hebben de Zweden hun stereotype
van egalitarisme.

Maar de Zweden moeten op zoek
20 naar een nieuw oorsprongsverhaal.
De economisch historicus Erik
Bengtsson, werkzaam aan de Lund
Universiteit, schopt het beeld van
een ‘egalitaire traditie’, een
25 ‘oer-gelijkheid’, onderuit in zijn pas
verschenen boek ‘Världens
jämligasteland?’ (‘s Werelds meest
gelijke land?’). (...) Tuurlijk: Zweden
is op een gegeven moment
30 geëgaliseerd, zoveel is zeker. Maar
dit is niet een eeuwenoud en
eindelijk proces geweest. Volgens
Bengtsson gebeurde die
gelijktrekking ‘laat en snel’. “Juist
35 omdat het systeem lange tijd zo
exclusief was, kon zich van onderop
een brede coalitie voor
democratisering vormen.” Die coalitie
van tegenstanders van het ancien

40 régime¹⁾ groeide begin vorige eeuw
uit tot een massale
arbeidersbeweging die zich
mobiliseerde in de Sociaal-
democratische Arbeiderspartij (SAP).
45 Toen uiteindelijk het algemeen
kiesrecht was ingevoerd en bij de
volgende parlementaire verkiezingen
de oude garde resoluut aan de kant
werd gezet, gooide de SAP het roer
50 volledig om. In sneltreinvaart
ontwikkelde het nieuwe bestuur een
systeem van herverdeling; de
herverdeling van kapitaal, inkomsten
en politieke inspraak. De sociaal-
55 democraten maakten Zweden,
zogezegd, het gelijkste land ter
wereld. (...)
“Het is”, vertelt Bengtsson, “een
romantisch idee over onze nationale
60 oorsprong.” Het is onderdeel van het
nationale zelfbeeld waarmee Zweden
zich onderscheidt van de rest van
Europa. Vanaf de Romantiek duikt
het beeld van de simpele doch vrije
65 Zweedse plattelandsbewoner op in
literatuur, in poëzie, in de beeldende
kunsten, in de folklore.” In de
moderne geschiedenis is dit
zelfbeeld ingezet in de politiek”, zegt
70 Bengtsson. In de periode tussen de
Eerste en Tweede Wereldoorlog
wezen de sociaal-democraten op
deze versie van het verleden om het
volk ervan te overtuigen dat hun
75 socialistische standpunten niet
vreemd of beangstigend (lees: Duits
of Russisch) waren, maar gegrond in
oud-Zweedse idealen. (...)

bron: Trouw, 2020

noot 1 ancien régime = oud regime; staatsbestuur met feodale kenmerken

tekst 4

Pippi Langkous¹⁾: het autonome kind en de vorming van de Zweedse verzorgingsstaat

(...) In Zweden (...) beschouwt men zelfredzaamheid en onafhankelijkheid van de andere leden van de gemeenschap als de belangrijkste waarden in het leven. (...) Dit ideaal van autonomie (...), heeft in Zweden een grotere stempel op de praktijk gedrukt dan in andere delen van de westerse wereld.

10 De Zweedse preoccupatie²⁾ met autonomie (...) is geworteld in historisch gegroeide gebruiken die in hoge mate geïnstitutionaliseerd zijn in de instituties van de Zweedse verzorgingsstaat. (...) In de loop van de twintigste eeuw ontstaat een gedeelde ambitie om de individuele burger te bevrijden van alle vormen van onderdanigheid en afhankelijkheid in de burgermaatschappij: de armen van liefdadigheid, de arbeiders van hun werkgevers, vrouwen van hun echtgenoten, kinderen van hun ouders (en andersom op het moment dat de ouders op leeftijd zijn gekomen). (...) Het ethos van het individualisme op Zweedse wijze is duidelijk terug te vinden op veel terreinen van de wetgeving, waaronder belastingbeleid, familierecht, regels voor studentenleningen, de realisatie van kinderdagverblijven, de gezinsverlofwet en, niet in de minste plaats, de rechten van kinderen. (...)

bron: Berggren & Trägårdh, 2010

noot 1 Pippi Langkous = de naam van de hoofdpersoon van een Zweeds kinderboek waarin de hoofdpersoon symbool staat voor zelfstandigheid en vrijheid

noot 2 preoccupatie = bovenmatige belangstelling

figuur 1

Inkomensongelijkheid, percentage van het nationaal inkomen van de rijkste tien procent, 1870-2010, per West-Europees land (Duitsland, Frankrijk en Zweden)

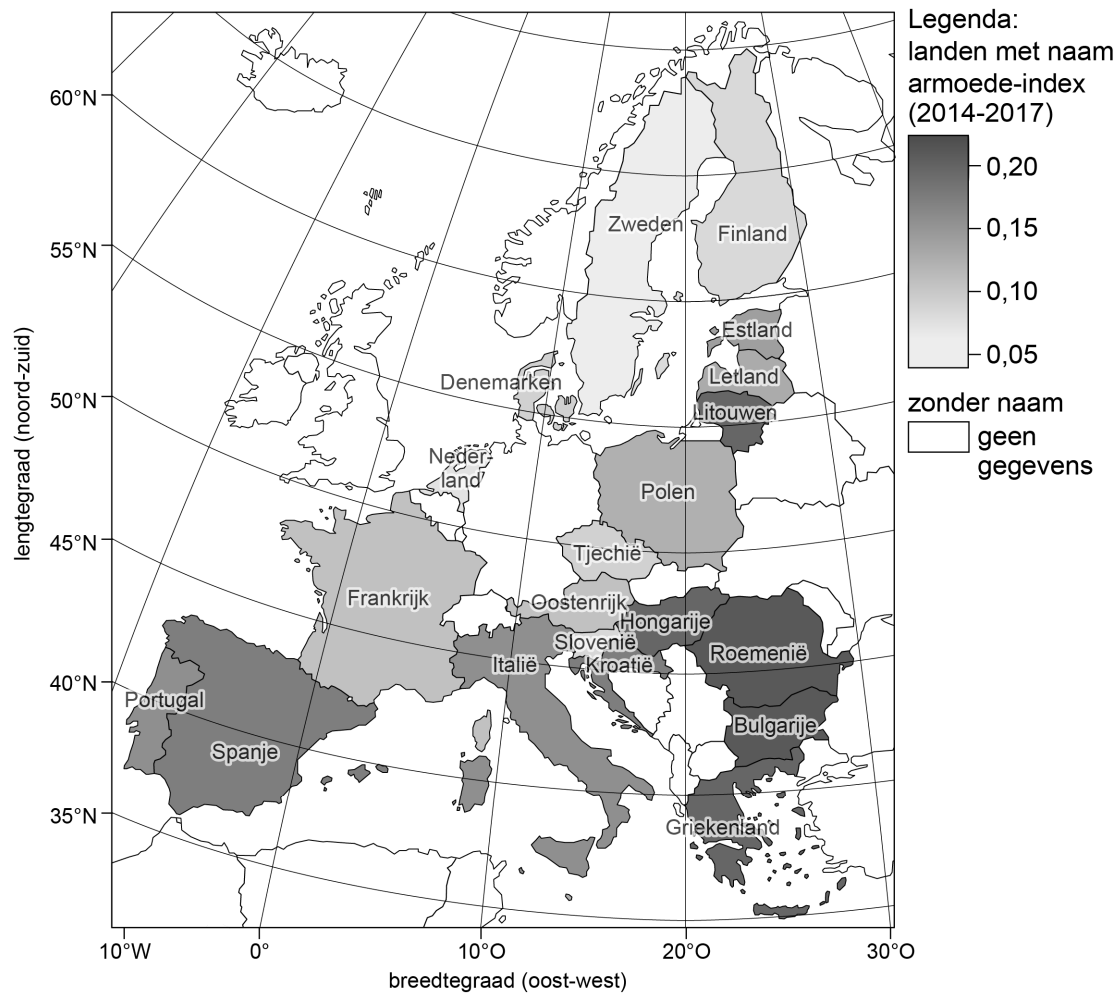
bron: Stichting Cito – World Inequality Database – 2022

Toelichting

In figuur 1 is per land het percentage van het nationaal inkomen af te lezen dat aan de rijkste tien procent van dat West-Europese land toebehoort.

figuur 2

Chronische meervoudige armoede in Europa, per land, 2014-2017

bron: Stichting Cito, 2022 – Eurostat, 2021

Toelichting

De waarde op de index van chronische meervoudige armoede in een land is bepaald aan de hand van inkomen, werk, opleiding, woonomgeving en gezondheid en de gemiddelde duur daarvan over de vier jaren, in percentages van de gehele bevolking.

0,00 = niemand van de bevolking leeft in meervoudige armoede

1,00 = iedereen van de bevolking leeft in meervoudige armoede

Voorbeeld: Nederland ligt in het Westen van Europa. In Nederland leeft een relatief klein deel van de bevolking in meervoudige armoede.